

سیدالدین محمد الحسینی

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد

روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی

عنوان:

بررسی و مقایسه ی میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی با وبدون اختلال اتیسم
مراجعه کننده به مراکز خدمات رسانی اصفهان

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر پزشک

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر دولت آبادی

استاد داور: سرکار خانم دکتر هاشمی

دانشجو: اشرف هارونی

سال: ۱۳۸۹

تقدیم به

اوکه درامر هدایت بندگان، به قلم، این ابزار شد و تعالی بشریت قسم خورد.

به پدر و مادر عزیزم که وجودشان سراسر همه عشق بود و وجودم برایشان همه رنج، آنان که فروغ نگاهشان، سرمایه جاودانه زندگیم بوده

است، همسر مهربانم که صبر و شکیبایی را از او آموختم.

و تقدیم به تمامی کودکان ایران زمین.

سپاس و قدردانی

خداوند بزرگ را سپاسگزارم که به من فرصتی عطا کرد تا بخشی از زندگی‌م را با انسانهایی فرهیخته سرپری نمایم و از رهگذر این مصاحبت به بسط بینش مبتنی بر یادگیری‌ام یاری رسانم. بر خود لازم می‌دانم که از استاد ارجمندم سرکار خانم دکتر پزشک که مسئولیت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده گرفته و در تمامی مراحل تحقیق، نگارنده را مرهون راهنمایی‌های عالمانه و لطف صبورانه خود قرار داده‌اند، و همچنین از سرکار خانم دکتر دولت آبادی که به عنوان استاد مشاور، اینجانب را در طول نگارش پایان نامه به خصوص در تجزیه و تحلیل اطلاعات با شفقت و بزرگواری یاری نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنم.

از استاد ارجمند سرکار خانم دکتر هاشمی که داوری این پژوهش را بر عهده داشتند به خاطر صرف وقت و دقت نظری که مبذول داشتند و با رهنمودهای ارزشمندشان بر غنای این پژوهش افزودند تشکر و قدردانی می‌کنم. در پایان از مسئولین مراکز توانبخشی یاوران زینب واردیهشت و سعادت و سایر مراکز که اینجانب را در اجرای این مهم یاری دادند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی و مقایسه‌ی شیوع انواع رفتار چالش‌برانگیز در کودکان کم‌توان ذهنی با و بدون اختلال اتیسم پرداخته است. روش پژوهش زمینه‌ای و روش نمونه‌گیری در دسترس بوده است. نمونه شامل ۲۴۰ کودک کم‌توان ذهنی با و بدون اختلال اتیسم می‌باشد؛ که به مراکز توانبخشی کودکان اتیستیک اردیبهشت، باوران زینب و مرکز نگهداری کودکان کم‌توان ذهنی سعادت و مدرسه‌ی کودکان استثنایی آمنه مراجعه می‌کنند. اطلاعات بدست آمده‌ی این بررسی بر اساس چک‌لیست شیوع رفتارهای چالش‌برانگیز جلیلی صورت گرفته است؛ که ۹ حوزه‌ی رفتاری را در بر می‌گیرد. داده‌ها به وسیله‌ی آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد، نمودار و جداول) آمار استنباطی (آزمون‌های مستقل) تحلیل شده است. نتایج نشان دهنده‌ی آن است که میانگین رفتارهای چالش‌برانگیز در کودکان کم‌توان ذهنی با اختلال اتیسم برابر با ۱۴۰۹۴ و بیشتر از کودکان کم‌توان ذهنی بدون اختلال اتیسم ۵۰۸۰ است. و بین میانگین رفتارهای چالش‌برانگیز در کودکان کم‌توان ذهنی آموزش‌پذیر بدون اختلال اتیسم که برابر است با (۵۰۸۸) و کودکان کم‌توان ذهنی تربیت‌پذیر بدون اختلال اتیسم که برابر است با (۵۰۷۶) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

فهرست مطالب

صفحه	فصل اول : کلیات تحقیق
۲.....	مقدمه
۳.....	بیان مسئله
۵.....	اهمیت و ضرورت پژوهش
۶.....	اهداف پژوهش
۶.....	فرضیه های پژوهش
۷.....	تعریف مفاهیم تحقیق

فصل دوم: ادبیات پژوهش و مبانی نظری

۱۰.....	مقدمه
۱۰.....	کودک کم توان ذهنی با اختلال اتیسم
۱۲.....	رفتار چالش برانگیز
۲۰.....	شیوع
۲۱.....	سبب شناسی
۲۴.....	پیشینه پژوهش

فصل سوم: روش شناس

۳۶.....	مقدمه
۳۶.....	روش پژوهش
۳۶.....	جامعه ی آماری
۳۶.....	نمونه و روش نمونه گیری
۳۷.....	ابزار گردآوری داده ها
۳۷.....	روش جمع آوری داده ها و ابزار آن
۳۸.....	روش تجزیه و تحلیل آماری

فصل چهارم (تجزیه و تحلیل داده ها)

۴۰.....	مقدمه
---------	-------

۴۰.....	یافته های توصیفی متغیر های جمعیت شناختی.....
۵۳.....	آمار استنباطی.....
۵۳.....	فرضیه ی اول.....
۵۴.....	فرضیه ی دوم.....
۵۵.....	فرضیه ی سوم.....
۵۶.....	فرضیه ی چهارم.....
۵۷.....	فرضیه پنجم.....
	فصل پنجم
۵۹.....	مقدمه.....
۵۹.....	نتایج عمده.....
۶۳.....	پیشنهاد پژوهشی.....
۶۴.....	محدودیت های پژوهش.....
۶۵.....	منابع.....
۷۰.....	پیوست.....

فصل اول

کم توانی ذهنی یا به اصطلاح دیگر، نارسایی رشد قوای ذهنی موضوع جدیدی نیست، بلکه در هر دوره و زمان افرادی در اجتماع وجود داشته اند که از نظر فعالیت ذهنی در حد طبیعی نبوده اند. انجمن روانشناسی امریکا از سال تاسیس خود (۱۸۷۶)، تلاش هایی را در حوزه ی درک و فهم، تعریف و طبقه بندی عقب ماندگی ذهنی راهبری کرده است. کم توانی ذهنی، به کارکرد ذهنی پایین تر از متوسط که با محدودیت های مهم در کارکرد انطباقی در دو مورد از مهارت های سازشی همراه است. سن شروع اختلال باید پیش از هجده سالگی باشد (لاکسون^۱ و همکاران، ترجمه فیهاد ماهر، ۱۳۸۰). با توجه به این آمار که بین یک تا دو درصد از جمعیت کشورها را کودکان کم توان ذهنی تشکیل می دهند؛ در کشور ایران، ۷۰۰ هزار تا یک میلیون نفر کم توان ذهنی خواهیم داشت (میلانی فر، ۱۳۸۶).

بر اساس تحقیقات بایومیک^۲ و همکاران (۲۰۱۰)، ۸ تا ۲۰٪ کودکان کم توان ذهنی مبتلا به اختلال اوتیسم هستند. انجمن روانشناسی آمریکا (۲۰۰۲) اوتیسم را، مجموعه ای از اختلال عصبی رشدی تعریف می کند؛ که به وسیله رفتارهای کلیشه ای و آیینی و نقص در مهارت های اجتماعی و ارتباطی توصیف می شود. ماتسون و نیل اسکوآل^۳ (۲۰۰۷)، معتقدند که این مشکلات مزمن هستند و غالباً همراه با مشکلات دیگری همچون رفتارهای چالش برانگیز می باشند. منظور از رفتار چالش برانگیز رفتاری است که از نظر فرهنگی از نظر شدت، فراوانی یا مدت استمرار غیر طبیعی بوده و سلامت جسمی فرد یا اطرافیانش را به خطر می اندازد یا رفتاری است که منجر به محدود شدن و عدم دسترسی به تسهیلات متداول جامعه می گردد (امرسون، ۲۰۰۱^۴).

^۱. Luckasson
^۲. Bhaumik
^۳. Matson & Nebelschwalm
^۴. Emerson

بر اساس تحقیقات امرسون (۲۰۰۱) ۷ تا ۱۵٪ افراد با کم توانی ذهنی شدید که در موسسات نگهداری می شوند رفتار های چالش برانگیز بیشتری از خود نشان می دهند و ۸۵ تا ۹۳٪ از این افراد با ناتوانی متوسط تا شدید مشکلات رفتاری کمتری دارند. در سال ۱۹۹۵ امرسون و بروملی، میزان رفتار چالش برانگیز در افراد کم توان ذهنی را ۷/۸٪ برآورد کرده اند (به نقل از هولدن^۵، ۲۰۰۶).

در کودکان کم توان ذهنی با اختلال اوتیسم نیز بغدادی و پاسکال و کریسی^۶ (۲۰۰۱) نشان دادند که ۵۰٪ از یک نمونه ۲۲۲ نفری دارای رفتار چالش برانگیز هستند (به نقل از اوریلی^۷، ۲۰۰۹). هولدن و گیت لسن^۸ (۲۰۰۶) گزارش دادند ۱۰ تا ۲۰٪ از افراد کم توان ذهنی با اختلال اوتیسم که ۳۰ تا ۴۰٪ آنها در موسسات زندگی می کنند؛ رفتار چالش برانگیز دارند (دیکسون^۹، ۲۰۰۷). در ایران تا کنون به این مسئله توجه چندانی نشده است.

بیان مسئله

کودکان کم توان ذهنی نیازهای اساسی یکسانی با افرادی دارند که دارای هوش طبیعی هستند. نیاز به امنیت عاطفی در این کودکان به دلیل عقب ماندگی آنها، بیشتر مورد تاکید قرار می گیرد. لیکن اگر این نیازها سرکوب شوند؛ منجر به اختلال عاطفی در آنها می گردد. کودک مبتلا به کم توان ذهنی هوش کافی برای رشد مکانیزمهای متناوب سازگاری که به او در جهت حل مشکلاتش کمک می کند ندارد. او باید بیش از هر گروه دیگری از نظر هوشی به شخصیت سالمی که در زندگی روزانه اش با آن مواجه است؛ تکیه کند. اختلال شناختی و اجتماعی کودکان کم توان ذهنی منجر به رفتار چالش بی

^۵. Holden

^۶. Pascal, Crisi

^۷. Oreilly

^۸. Holden & Gitlesen

^۹. Dixon

انگیز در این گروه می شود. چنین رفتارهایی در بین کودکان کم توان ذهنی با اختلال اتیسم نیز رایج می باشد (احدی و بنی جمال، ۱۳۸۳). بر اساس گزارش بریسون^{۱۰} (۲۰۰۸) ۲۸٪ افراد مبتلا به کم توانی ذهنی مبتلا به اختلال اتیسم هستند.

رفتار چالش برانگیز رفتاری است که برای فرد مضر بوده یا برای کارکنان و مراقبین کودکان چالش زا می باشد . کودکان کم توان ذهنی با و بدون اختلال اتیسم، در گیر نوعی از رفتارهای چالش برانگیز مثل رفتار پرخاشگرانه (ضربه زدن به دیگران، پرتاب کردن وسایل)، صدا های نامناسب (گریه کردن، فریاد زدن)، رفتارهای کلیشه ای (نگه داشتن وسایل در جلوی صورت، به دهان بردن اسباب بازی، حرکات پروانه ای دست ها، تکان دادن بدن، زدن ضربات آهسته و پی در پی به شیء)، صدمه زدن به خود (مثل گاز گرفتن دست خود و صدمه زدن به بدن خود می باشند). (ماتسون، ۲۰۰۵)

امرسون و همکاران (۲۰۰۱) گزارش دادند که شایعترین رفتارهای چالش برانگیز نشان داده شده پرخاشگری و خود جرحی می باشند و رفتارهای کلیشه ای کمترین نوع از مشکلات رفتاری می باشد . بررسی های اوریلی (۲۰۰۳) نشان می دهد که کودکان مبتلا به کم توان ذهنی با اختلال اتیسم نسبت به کودکانی که تنها مبتلا به کم توان ذهنی هستند ؛ رفتارهای چالش برانگیز بیشتری دارند. (اوریلی و دیکسون، ۲۰۰۹)

بر اساس تحقیقات هولدن و گیتلسن (۲۰۰۶) ارتباط مستقیمی بین میزان رفتار چالش انگیز و میزان کم توانی ذهنی در کودکان وجود دارد. هر چه میزان کم توان ذهنی در کودکان بیشتر باشد میزان رفتار چالش برانگیز افزایش می یابد. برای مثال بوردویک و دافی^{۱۱} (۱۹۹۴) دریافتند که ۲۰٪ از افراد کم توان ذهنی آموزش پذیر و ۵۵٪ از افراد کم توان ذهنی تربیت پذیر یک یا چندین مورد از رفتار چالش برانگیز را نشان می دهند. (به نقل از مورفی^{۱۲}، ۲۰۰۸)

---

^{۱۰}.Brison

^{۱۱}. Borthwik&duffy

^{۱۲}.Murphy

با توجه به ماهیت رفتار های چالش برانگیز قدم اول در درمان و آموزش این کودکان پاسخ گویی به این سوالات خواهد بود که شیوع رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی با وبدون اختلال اتیسم چگونه است؟ آیا بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی با وبدون اختلال اتیسم تفاوت وجود دارد؟ آیا بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر و تربیت پذیر بدون اختلال اتیسم تفاوت وجود دارد؟ آیا بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر و تربیت پذیر با اختلال اتیسم تفاوت وجود دارد؟ آیا بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر با وبدون اختلال اتیسم تفاوت وجود دارد؟ آیا بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی تربیت پذیر با وبدون اختلال اتیسم تفاوت وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق

بوردویک و وایت^{۱۳} (۱۹۸۷) معتقدند که رفتارهای چالش انگیز علاوه بر صدمات جسمی آنی که منجر به محرومیت این افراد از خدمات اجتماعی و نگهداری شان در محیط های موسسه ای می شود؛ باعث می شود که این افراد از خدمات ارائه شده توسط چنین موسساتی نیز محروم گردند. رفتار چالش برانگیز مانع یادگیری مهارت های جدید به ویژه در محیط های آموزشی می گردد. این امر باعث می شود که فرد وارد یک چرخه منفی شده که در این چرخه، رفتارهای جدیدی را برای جایگزین کردن با رفتارهای چالش برانگیز یاد نمی گیرد و منجر به ادامه برون ریزی مشکلات رفتاری می شود (مورفی، ۲۰۰۸). از آنجایی که هدف نهایی چنین پژوهش هایی، آماده سازی زمینه ای مناسب در جهت به حد اکثر رساندن توانایی های چنین کودکانی است و رفتار های چالش برانگیز مانع رسیدن به این اهداف هستند، بررسی و مقایسه ی میزان شیوع این رفتار ها که متعاقباً نحوه ی مقابله با این اختلالات را فراهم می کند؛ می تواند در این زمینه موثر باشد.

^{۱۳}.borthwik&white

شیوع ۱٪ اختلال کم توانی ذهنی^{۱۴} و شیوع ۰/۰۲٪/۱۵ اختلال اوتیستیک که با توجه به رشد دانش و آگاهی در مورد اختلال اوتیستیک و تغییر در تعاریف این میزان تا (۰/۳۴٪/۱۶) افزایش داشته و از آنجایی که تنها پژوهش انجام شده در ایران؛ بررسی شیوع رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی شهر تهران می باشد که توسط جلیل ی (۱۳۸۶) صورت گرفته است، اهمیت و ضرورت این تحقیق را می رساند.

اهداف پژوهش

بررسی مقایسه ای شیوع رفتار چالش برانگیز در بین کودکان کم توان ذهنی با وبدون اختلال اوتیسم مراجعه کننده به مراکز خدمات رسانی شهر اصفهان.

فرضیه های پژوهش

- بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی با وبدون اختلال اوتیسم تفاوت وجود دارد.

- بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر بدون اختلال اوتیسم و تربیت پذیر بدون اختلال اوتیسم تفاوت وجود دارد.

- بین میزان رفتار چالش برانگیز در کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر با اختلال اوتیسم و کم توان ذهنی تربیت پذیر با اختلال اوتیسم تفاوت وجود دارد.

^{۱۴}.Sadock.۱۹۳۳

^{۱۵}.Sadock.۱۹۳۳

^{۱۶} Steyaert&Marche, ۲۰۰۸

- بین میزان رفتار چالش بر انگیز در کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر با اختلال اوتیسم و کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر بدون اختلال اوتیسم تفاوت وجود دارد.

- بین میزان رفتار چالش بر انگیز در کودکان کم توان ذهنی تربیت پذیر با اختلال اوتیسم و کودکان کم توان ذهنی تربیت پذیر بدون اختلال اوتیسم تفاوت وجود دارد.

تعاریف مفاهیم واژگان اختصاصی پژوهش

تعریف نظری

کم توان ذهنی: بر کارگزاری هوش عمومی که پایین تر از میانگین است که به نقایصی در رفتار سازشی منجر شده یا با آن همراه است و در طول دوره ی رشد بروز می کند (گروسمن^{۱۷}، ۱۹۸۳).

اوتیسم: بر اساس ملاک های DSM-TR، اوتیستیک بر اساس کاستی در تعاملات اجتماعی، نقص در ارتباط، رفتارها یا علائق تکراری یا قالبی توصیف می شوند (سادوک، ۲۰۰۷).

رفتار چالش برانگیز: رفتاری است که از نظر فرهنگی از نظر شدت، فراوانی یا مدت استمرار غیر طبیعی بوده و سلامت

جسمی فرد یا اطرافیانش را به خطر می اندازد یا رفتاری است که منجر به محدود شدن و عدم دسترسی به تسهیلات متداول جامعه می گردد (مارتین هانبری^{۱۸}، ۲۰۰۷).

---

^{۱۷}.Grossman

^{۱۸}.Hanbury,et al

تعاریف عملیاتی

کم توان ذهنی: در این پژوهش به افرادی اطلاق می شود که در آزمون ریون، اسلوسن و آدمک گودیناف که توسط روانشناس مرکز مربوطه انجام گرفته است، نمره ی زیر ۷۰ دریافت کرده اند.

اوتیسم: اختلال است که در این مراکز بر اساس فرم تجدید نظر شده ی فهرست تشخیص کودکان در خود مانده (ADIR) که توسط سازمان بهزیستی استان به این مراکز ارائه شده و توسط روانشناس مرکز اجرا می گردد؛ اوتیستیک شناخته شود. رفتار چالش برانگیز: در این پژوهش، رفتارهایی هستند که با استفاده از چک لیست ارزیابی رفتارهای چالش برانگیز کودکان عقب مانده ی ذهنی که توسط جلیلی ایجاد شده؛ شناسایی خواهند شد.

فصل دوم

با توجه به هدف پژوهشی در این فصل محقق ابتدا به توصیف مختصری در مورد ویژگی ها، عوامل سبب شناسی، شیوع اختلال کم توانی ذهنی با وبدون اختلال اوتیستیک می پردازد، سپس شرح مفصلی در زمینه ی رفتار های چالش برانگیز، سبب شناسی، روشهای درمان، ابزار های سسنجش رفتار، شیوع آن را در ادامه ی فصل می آورد. در پایان به پژوهش هایی که در این زمینه در داخل و در خارج از کشور صورت گرفته است اشاره می کند.

کم توانی ذهنی با اختلال اتیسم

انجمن روانپزشکی امریکا، کم توان ذهنی را کارکرد هوشی پایین تر از میانگین همراه با محدودیت های قابل ملاحظه ای در کارکرد انطباقی حد اقل در دو حوزه ی مهارتهای بین فردی و اجتماعی، استفاده از منابع اطلاعاتی، خود فرمانی، مهارتهای عملکرد تحصیلی یا شغلی، فراغت، سلامت و امنیت، که قبل از ۱۸ سالگی شروع می شود، تعریف کرده است (هاردمن، ۲۰۰۲، ترجمه ی علیزاده، ۱۳۸۸).

یکی از مباحثی که در افراد کم توان ذهنی حائز اهمیت است، وجود عدم تعادل طبیعی و لازم در زمینه های رفتاری، عاطفی، حسی و حرکتی در این افراد می باشد. برای مثال این کودکان با این که از لحاظ هوشبهرها کودکان کوچکتر و عادی برابر است؛ ولی در زمینه های مختلف فعالیت های ذهنی تعادل کودک عادی را ندارند. قبول این امر باعث شده است که فرد کم توان ذهنی را فقط یک موجود زنده مانند گیاه تلقی نمی کنیم و او را همچون سایر افرادی بدانیم که دارای نیازهای انسانی است (میلانی فر، ۱۳۸۶).

در رفتار کودکان کم توان ذهنی تغییر پذیری زیادی مشاهده می شود. ادوارد زیگلر (۱۹۷۴) مدعی است که رفتار فرد کم توان ذهنی نه تنها پیامد هوش پایین، بلکه از تبعات عوامل شخصیتی و انگیزشی نیز می باشد. او معتقد است که

بسیاری از افراد کم توان ذهنی به لحاظ تجربه ی گذشته یشان، انتظار بالایی برای شکست دارند، و این انتظار بر نحوی رویکرد آنها به موقعیت هایی که متضمن مهارت های شناختی است، اثر می کند (هالاها و کافمن، ۱۹۴۴، ترجمه جوادیان، ۱۳۸۳). هر چه نارسایی هوش شدید تر باشد اختلال در نیروهای حیاتی و روانی باعث کم توانی ذهنی بیشتر و شدیدتر می شود. در واقع برای کودک یک دایره ی معیوب ایجاد می شود که محدودیت های هوشی او را شدیدتر می کند (میلانی فر، ۱۳۸۶).

علمای تعلیم و تربیت با دید خاص آموزش و پرورشی افراد کم توان ذهنی را معمولاً به چهار گروه کودکان دیر آموز، کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر، تربیت پذیر و حمایت پذیر تفکیک می نمایند. افراد دیر آموز به علت کمی رشد ذهنی قادر به فراگیری مطالب و حل مسائل همانند افراد عادی و همسن و سال خود نیستند. دیر آموزان در واقع در میان افراد کم توان ذهنی از بالاترین درجه ی رشد ذهنی برخوردارند.

دومین گروه، افراد کم توان ذهنی آموزش پذیر هستند که ۲٪ از کل کودکان سنین مدرسه رو را تشکیل می دهند. بهره ی هوشی آنها ۵۰ تا ۷۰ برآورد شده است. گروه سوم را کودکان کم توان ذهنی تربیت پذیر تشکیل می دهند. متأسفانه تعداد قابل توجهی از کودکان این گروه در موسسات و سازمان های غیر آموزشی نگهداری می شوند. این گروه از کودکان ۳/۰٪ از کل جامعه را تشکیل می دهند. بهره ی هوشی این افراد بین ۲۵ تا ۵۰ تخمین زده می شود.

چهارمین گروه که در این طبقه بندی جا داده شده افراد کم توان ذهنی حمایت پذیر می باشند این کودکان به علت کم توانی شدید ذهنی و بدنی قادر به یادگیری و تربیت پذیری در امور خود یاری و انطباق با محیط و سازگاری اجتماعی نمی باشند. بهره ی هوشی آنان معمولاً کمتر از ۲۵ می باشد. و به همین دلیل نیاز فوق العاده به کمک مستمر در انجام کاره ای شخصی دارند (افروز، ۱۳۸۴).

از نقطه نظر آماری ۲/۲۷٪ جمعیت که بهره ی هوشی شان از ۷۰ پایین تر است اصطلاحاً کم توان ذهنی تلقی می شوند. در ایالات متحده، دولت فدرال سالهاست که رقم کم توانی ذهنی را ۲/۳٪ تخمین می زند. اما اداره آموزش و پرورش ایالات متحده معتقد است که تنها در حدود ۱/۶۸٪ جمعیت کودکان از دوره ی پیش دبستانی تا کلاس ۱۲ به عنوان کم توان ذهنی از خدمات ویژه برخوردارند (جوادیان، ۱۳۸۶). تعداد قابل توجهی مطالعات همه گیر شناسی در زمینه ی اوتیسم صورت گرفته است که نشان می دهند تعدادی از کودکانی که مبتلا به اختلال اوتیستیک هستند؛ کم توان ذهنی و برخی از کودکانی که مبتلا به کم توانی ذهنی هستند؛ به عنوان اختلال اوتیستیک تشخیص داده می شوند. در حالی که لامالفا^{۱۹}، (۲۰۰۴) بیان می کند که ۴۰٪ از افراد با کم توان ذهنی مبتلا به اوتیسم هستند؛ و ۷۰٪ افراد اوتیستیک کم توانی ذهنی دارند.

بریسون^{۲۰} (۲۰۰۸) دریافت که ۲۸٪ افراد کم توان ذهنی مبتلا به اوتیسم هستند. دی بیلدیت^{۲۱} با استفاده از معیار های DSM، شیوع ۱۶/۷٪ را برای همپوشی کم توانی ذهنی و اوتیسم گزارش کرده است.

رفتار چالش برانگیز

ذهنی بودن و ماهیت سیال واژه ی رفتار چالش برانگیز افراد را از دادن یک تعریف ثابت و بادوام باز می دارد. رفتار چالش برانگیز سلامت فرد و اطرافیان وی و توانایی های ما به عنوان والدین یا متخصصین برای تحقق بخشیدن به مسئولیتهایمان رابه خطر می اندازد (ویتکر^{۲۲}، ۲۰۰۴).

^{۱۹}.lamalfa

^{۲۰}.Bryson

^{۲۱}.De bildt

^{۲۲}.Vytkr

به عقیده ی امرسون (۲۰۰۱) رفتار چالش برانگیز رفتاری است که خطرات ویژه ای برای سلامت افراد ایجاد و به طور آشکارا دسترسی به موقعیت برتر اجتماعی را محدود می کند. در حالی که این تعاریف ممکن است در بعضی جنبه ها متفاوت باشند، اما همه ی آنها بر زمینه ی مشترکی از نگرانی ها شامل اثر رفتار چالش برانگیز بر سلامت و امنیت فرد نشان دهنده رفتار چالش برانگیز، سلامت و امنیت اطرافیان فرد، کیفیت زندگی فرد ارائه دهنده ی رفتار چالش برانگیز و کیفیت زندگی اطرافیان فرد تاکید دارند.

بنابراین می توان مفهوم رفتار چالش برانگیز را از نظر هانبری (۲۰۰۷) چنین شرح داد ^۱ نمونه ای از رفتار که به فرد صدمه می رساند یا بیای فرد و اطرافیان آنها محدودیت ایجاد می کند. و این احتمال وجود دارد که به اشکال مختلفی، صدمات جدی را به کیفیت زندگی این افراد و اطرافیانشان وارد کند ."

تعریف ارائه شده ی رفتار چالش برانگیز پنج زمینه از رفتارها را شامل می شود که عبارتند از خشونت، خود جرحی، تخریب، مشاجره، خود تحریکی. این پنج زمینه د بیشتر افرادی که انواع مختلف رفتار چالش برانگیز را نشان میدهند با یکدیگر ادغام می شوند (هانبری، ۲۰۰۷).

انواع رفتار های چالش برانگیز درون طبقات بزرگی چون خود جرحی، رفتار های کلیشه ای و پرخاشگری و تخریب قرار می گیرند. رفتار های چالش برانگیزی که در بخش رفتار خود جرحی قرار داده شده؛ عبارتند از ضربه زدن به سر، صورت یا گوش، زخمی کردن خود، با انگشتان به چشم خود را فشار دادن و گاز گرفتن خود. رفتار هایی که به عنوان رفتار های کلیشه ای توصیف می شوند عبارتند از فریاد زدن، چرخاندن دست ها، خاراندن و خوردن زخم های خود، مکیدن دست ها، و کوبیدن پاهایه زمین و در اخر رفتار هایی همچون ضربه زدن به دیوار، ضربه زدن به مربی، تف